

ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΠΟΥ ΤΑ ΦΙΔΙΑ ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΔΕΡΜΑ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ιδρυτής Σειράς
Άρης Μαραγκόπουλος

Επιμέλεια σειράς: Άρτεμις Λόνι
Διόρθωση: Αντωνία Γουναροπούλου
Σελιδοποίηση: Μαρίνα Μπίτσικα
Εξώφυλλο: MOTIBO ΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

© 2024 Εκδόσεις Τόπος & Μαρώ Κάργα
για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο
ISBN: 978-960-499-492-2

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά τον Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975), απαγορεύονται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη. Απαγορεύεται επίσης η αναπαραγωγή ή χρήση του έργου με σκοπό την εκπαίδευση τεχνολογιών τεχνητής νοημοσύνης χωρίς την άδεια του κατόχου των πνευματικών δικαιωμάτων.

Εκδόσεις Τόπος
Μεθώνης 71Α, 10683, Αθήνα
Τηλ.: +30 210 8222835
Επικοινωνία: info@motibo.com

Κεντρική διάθεση
Ζωσιμάδων 6, 10683, Αθήνα
Τηλ.: +30 210 3221580
Επικοινωνία: bookstore@motibo.com

www.toposbooks.gr

Μαρώ Κάργα

Την εποχή που τα φίδια
αλλάζουν δέρμα

Στο τέλος του βιβλίου (σελ. 397) οι αναγνώστες θα βρουν ένα χρονολόγιο με τα κύρια ιστορικά γεγονότα της εποχής καθώς και σημειώσεις σχετικές με τα έργα που αναφέρονται στο βιβλίο.

Γνωρίζω ώρες και τόπους όπου η ευτυχία μπορεί να φανεί τόσο πικρή, ώστε να προτιμά κανείς μόνο την υπόσχεσή της.

Αλμπέρ Καμί, *Η έρημος*

Η εξαπάτηση είναι ένα βαθύτατο χαρακτηριστικό της ζωής. Παρατηρείται σε όλα τα επίπεδα –από το γονίδιο έως το κύτταρο και από το άτομο έως την ομάδα– και φαντάζει, από κάθε άποψη, απαραίτητη.

Ρόμπερτ Τρίβερς, *Η μωρία των ανοήτων*

«ΤΑ ΜΙΣΩ ΤΑ ΤΡΙΖΟΝΙΑ!» ψιθύρισε η Αθηνά με σφιγμένα δόντια, καθώς έλιωνε το έντομο με ευχαρίστηση κάτω απ' το ξυπόλυτο πέλμα της.

Το άκουγε κοντά της να τρίβει τα φτερά του επίμονα και το 'ψαξε με τα μάτια, μέσα στο σκοτάδι. Να το. Λίγο πιο κει. Ένα μικρό σκούρο σημάδι στο μαρμάρινο σκαλί του κίπου. Το μάτι της στάθηκε πάνω του κι αυτό διαισθάνθηκε την απειλή και σταμάτησε να ακούγεται.

«Μέχρι να ξεγελαστείς, έχω την υπομονή να περιμένω», μουρμούρισε χαιρέκακα, κάνοντας μέσα της παράλληλους συνειρμούς. Τράβηξε ψηλά το μακρύ νυχτικό για να έχει ελεύθερα τα πόδια της, έμεινε ακίνητη κι άρχισε να μετρά.

«Ένα, δύο... επτά... δέκα...» Δεν πρόλαβε να φτάσει ως το εκατό κι ο άτυχος γρύλος πέθανε βίαια, μόλις ένωσε ασφαλής κι έπιασε πάλι να τραγουδάει.

Η Αθηνά έσυρε την πατούσα της με σιχασιά στο τελείωμα του σκαλιού κι έσπρωξε μακριά το μικρούτσικο πτώμα. Αυτά τα πεισματάρικα έντομα με τους μονότονους ήχους τής θύμιζαν το ολέθριο λάθος της και τη δαιμονίζαν περισσότερο απόψε. Έτσι ασταμάτητα θορυβούσαν κι εκείνη την αναθεματισμένη νύχτα, που υπέκυψε στον εκβιασμό του και πήρε την απόφαση, τόσο επιπόλαια. Άραγε, αν δεν το έκανε, θα υπήρχε τρόπος να άλλαζε τότε τη ροή των πραγμάτων;

«Θα υπήρχε», μονολόγησε πεισιωμένη και πήγε να της βγει μια οργισμένη κραυγή.

Κρατήθηκε. Άνοιξε το στόμα, το ξανάκλεισε, κατάφερε να ιθασεύσει την ταραχή της, αλλά η καρδιά της επέμενε να χτυπάει ξέφρενα. Ήταν σίγουρη πως εκείνος βρισκόταν εκεί, πέρα από τον φράχτη του κήπου της, μπροστά σε κάποιο παράθυρο, μοχθηρός κι αθέατος στο βραδινό σκοτάδι. Αισθανόταν τα μάτια του κολλημένα πάνω της. Δεν λάθευε, τον ένιωθε απ' την ώρα που βγήκε. Αλλά σάμπως κι εκείνη δεν τον παραμόνευε; Το παμπάλαιο σπίτι του, απέναντι απ' το δικό της, ήταν πραγματικός λαβύρινθος, κι όμως, εκείνη γνώριζε πού βρισκόταν κάθε στιγμή. Τον καταλάβαινε ακόμα, απ' τη μυρωδιά που άφηνε ο καπνός του πούρου του, όπως την εποχή που ήταν έγκυος στην Υβόννη. Τότε οι μυρωδιές είχαν αποκτήσει μια ανελέητη ένταση κι εκείνη, με επίσης ανελέητο τρόπο, έσφιγγε την κοιλιά της με επιδέξιμους ολοένα και πιο σφικτιά, για να μη φαίνεται ότι μεγάλωνε.

Χωρίς να τον βλέπει, ήξερε κι απόψε πού βρισκόταν και το μίσος της γι' αυτόν τη συντάραζε ολόκληρη. Μίσος ψυχρό και κρυφό, που όποτε εκείνος ερχόταν στο νησί γινόταν ακόμα πιο μεγάλο. Χρόνια ολόκληρα, σαν τη φαρμακερή αράχνη, προσπαθούσε να τον τσακώσει στο δίχτυ της και το μόνο που σκεφτόταν ήταν να τον εκδικηθεί.

Ο άντρας άναψε ένα πούρο κι η Αθηνά είδε για μια στιγμή το αιφνίδιο φως να βγαίνει απ' τα μισόκλειστα παντζούρια. Πίσω από κείνα υπήρχε πάντα η εικόνα της κάμαρας με το ξέστρωτο κρεβάτι κι η ίδια να στέκεται μπροστά του ξεγυμνωμένη, με τα ρούχα στα χέρια... Είχαν τελειώσει οι περιπτώξεις και, προσπαθώντας να μη δείχνει την οργή της, περίμενε να τηρήσει τη συμφωνία τους. Όμως όχι· αυτός σήκωνε πάλι επιδεικτικά με το χέρι το ερεθισμένο πουλί του, ενώ την κεραυνοβολούσε με το βλέμμα ειρωνικά και πρόστυχα. Όταν συναίνεσε, ούτε που μπο-

ρούσε να φανταστεί όσα θα ένιωθε εκείνο το βράδυ και τη συγκράτησε ο όρκος που έκανε, μόλις αναγκάστηκε να ακουμπήσει πάλι το φόρεμά της στην πολυθρόνα για να ξαναμπει στο κρεβάτι του.

Πώς τα κατάφερε και δεν τον σκότωσε. Το ψαλίδι για τα φιλίλια των κεριών έμοιαζε να τη φωνάζει απ' το κομοδίνο. Μπροστά της το είχε, μέσα στα μούτρα της. Θα το έπαιρνε και θα το κάρφωνε στην αρτηρία του λαιμού, όπως τον είχε από πάνω της, με το κεφάλι του ανάμεσα στο στήθος της. Ακόμα απορούσε γιατί δεν το έκανε. Και δεν ήταν φόβος.

Τώρα, είσαι σαν το ζώο που πιάστηκε σε παγίδα και γυρεύει από πού να ξεφύγει, σκέφτηκε με τη διάθεση να το φωνάξει κιόλας, ενώ κοίταζε το μακρινό παράθυρο. Το μόνο πια που είχε να κανονίσει ήταν μικρές λεπτομέρειες, αλλά από χθες, που τον άφησε να καταλάβει τις προθέσεις της, κι ανάθεμα τη βλακεία της, ήταν ασυγχώρητη, έβραζε από ανυπομονησία. Οι ώρες τής φαίνονταν απελπιστικά αργόσυρτες, το ίδιο κι η ζωή που ξετυλιγόταν έξω απ' την πόρτα της. Όμως γρήγορα θα άλλαζαν όλα και θα έπαιρνε ανήκουστες διαστάσεις το σκάνδαλο που θα αποκάλυπτε.

«Έδώ σε κρατώ. Στον αέρα θα τιναχτούν όσα κατάφερες. Και ποιος μπορεί να φανταστεί τι σου ετοιμάζω;» ψέλλισε, σφίγγοντας τη γροθιά της, στραμμένη προς το σπίτι του, με βλέμμα που έκαίγε. Τα μεταξύ τους τα νόμιζε από πάντα κρυφά, κατάκρυφα, και ήταν σίγουρη πως δεν τα γνώριζε κανένας.

Ένα ζεστό αεράκι χτύπησε το πρόσωπο της Αθηνάς, όταν ανέβαινε τη μαρμαρίνη σκάλα. «Κι αυτή η νύχτα είναι ανυπόφορη», μουρμούρισε μπαίνοντας μέσα και γύρισε να τον καταραστεί ακόμα μια φορά. «Αυτός ο τρισκατάρατος, ο ακατονόμαστος, μ' έκανε πάλι απόψε να μην μπορώ να

κλείσω μάτι», συνέχισε, καθώς μισάνοιγε την πόρτα μιας απ' τις κάμαρες για να δει στα κλεφτά αν είχε κοιμηθεί η κόρη της.

Νωρίτερα, είχε αποδώσει τη σημερινή κακή της διάθεση στις ανησυχίες της εφηβείας, και τώρα, όπως πλησίαζε και την έβλεπε στο φως της λάμπας να κοιμάται με το χαμόγελο σκανταλιάρικου παιδιού, της ξαναέρχονταν κι οι σκέψεις για όσα της φόρτωνε. Η Υβόννη εδώ και καιρό δεν ήταν χαρούμενη. Και πώς να είναι, έτσι όπως ζει χωρίς φιλενάδες, μόνη, κατάμονη, με μια μάνα που... – το έβλεπε η Αθηνά πως το παράκανε πια. Η οργή ζέσταινε ακόμα και τα σεντόνια της. Και το χειρότερο απ' όλα, είχε στριμώξει τη ζωή τους μέσα σ' αυτούς τους τοίχους...

«Πώς τα κατάφερα έτσι», μονολόγησε, επεκτείνοντας βασανιστικά τη σκέψη της και σ' αυτά που δεν άλλαζαν. Πού να το φανταζόταν πως θα έμενε έγκυος εκείνο το βράδυ που πήγε μαζί του, και ύστερα πώς να έλεγε «ναι» στον οικογενειακό τους γιατρό, τον γιατρό Ζαφειρίου, που μόλις έκανε τη διάγνωση της πρότεινε να την παντρευτεί και να φύγουν απ' το νησί.

Τότε η μοίρα της είχε φερθεί αμείλικτα. Ήξερε εκείνη τον τρόπο να απαλλαγεί απ' το μούλικο, απ' τη σοπορά του «ακατονόμαστου» που ρίζωσε και μεγάλωνε μέσα της σαν την αρρώστια, πάντα έλεγε πως κατάφερνε ό,τι ήθελε, γιατί να μην έκανε κι αυτό, αλλά να που μπήκε πάλι στη μέση ο διάολος και κατάλαβε την εγκυμοσύνη της όταν ήταν ήδη αρκετά προχωρημένη. Κόλπος της ήρθε, μούδιασε η γλώσσα της μόλις το άκουσε και δεν μπορούσε να αρθρώσει ούτε κιχ. Και τι να έλεγε; Αμέσως κατάλαβε, δεν χρειαζόταν να της το πει ο γιατρός. Αν επιχειρούσε το οτιδήποτε δεν θα γλίτωνε, και δεν ήταν τόσο απελπισμένη ώστε να παίξει με τη ζωή της.

Έκλαψε, χτυπήθηκε, σκύλιασε, όμως η γέννα ήταν αναπόφευκτη κι έπρεπε να διαλέξει αν θα κρατούσε αυτό το παιδί ή αν θα το έδινε κάπου και θα ξεχνούσε την ύπαρξή του. Με το κεφάλι της αποφάσισε τότε· όχι με το σώμα της, όπως συμβαίνει σ' όλα τα θηλυκά με τα πρώτα σκιρτήματα του μωρού. Στο κάτω κάτω, μονάχα εκείνη μπορούσε να το καταδικάσει. Αυτό το παιδί ήταν μόνο δικό της. Όπως και το φταίξιμο ήταν δικό της, που έχασε την παρτίδα. Είχε την ευκαιρία να παίξει με την τύχη της και τα σκάτωσε. Τι την πείραζε τότε να παντρευτεί τον γιατρό και να φύγουν απ' το νησί; Ο Ζαφειρίου την αγαπούσε από πάντα και δεν ήταν ούτε γέρος ούτε και άσχημος. Κι έπειτα, η Υβόννη θα φαινόταν παιδί του κι εκείνη δεν θα την εμπόδιζε κανένας, αν ήθελε να τον χωρίσει αργότερα. Όμως δεν μπορούχιζε τον θυμό και την έκοβε ο φόβος μήπως και στερέψει το μίσος της για τον «ακατονόμαστο». Και ιδού τα αποτελέσματα. Παγίδεψε τις ζωές τους.

Πώς στραβώνεται ο άνθρωπος. Ανάθεμα το πείσμα μου, είπε από μέσα της. Αυτό το λάθος, να απορρίψει την πρόταση του γιατρού, έμοιαζε συχνά το μεγαλύτερο. Κι εκείνος είχε έρθει κάμποσες φορές για να την πείσει. Ήταν έρωτας αμείωτος από παλιά, αλλά ούτε τα γράμματά του ούτε τα λόγια του τη συγκίνησαν τότε.

Η Αθηνά ένιωσε ένα πετάρισμα στην καρδιά, με τη σκέψη πως τώρα, που θα έπαιρνε την εκδίκησή της, θα έφευγαν απ' το νησί.

«Ναι. Θα είναι καλύτερα για σένα. Δεν αμφιβάλλω, παιδί μου», ακούστηκε η φωνή της ψιθυριστά και για μια στιγμή έμεινε άναυδη, όπως την κοίταζε. Ίδια μ' εκείνη γινόταν η κόρη της, μέρα τη μέρα. Ολόιδια. Έπαιρνε τη μορφή της. Την ομορφιά και τη ζωντάνια της, που θα γοήτευε τους άντρες και θα προκαλούσε την αντιπάθεια των γυναικών.

Η μικρή άλλαζε πολύ κι απότομα. Την αντέγραφε διαρκώς κι η Αθηνά χαιρόταν που αποκτούσε τον χαρακτήρα της. Μπορεί η κόρη της να ήρθε αναγκαστικά στον κόσμο, χωρίς έρωτα, από έναν άνθρωπο που της φέρθηκε με τρόπο μικροπρεπή και βρόμικο, αλλά, πραγματικά, ήταν μόνο δικό της παιδί. Γι' αυτό και ποτέ δεν αποκάλυψε σε κανέναν το μιστό όνομα του Ιωσήφ Βαφόπουλου. «Την έκανα με τον κρίνο», ανέφερε ειρωνικά τον πρώτο καιρό, τότε που οι φήμες οργίαζαν σε βάρος της και το μυστήριο πλανιόταν γύρω από την πατρότητα. Βούιξε ο τόπος, και τι δεν της έσουρναν πίσω απ' την πλάτη της, αλλά τους έτρωγε κιόλας που δεν μπορούσαν να μάθουν το «ποιος» και το «πώς». «Ασ' τους να κουρευούνται, να αναρωτιούνται και να ψάχνονται ακόμα και μεταξύ τους. Έτσι κι αλλιώς για πόρνη με έχουν, αλλά καρφί δεν μου καίγεται», έλεγε και διασκεδάζε στην ιδέα πως τόσα χρόνια κατάφερνε να τους μπερδεύει.

Μονάχα αυτό το σημάδι να μην υπήρχε, που ώρες ώρες έμοιαζε να την απειλεί. Σαν ακνό πρόσωπο της φάνηκε, μόλις το πρωτοείδε, στο δεξιό μπούτι της νεογέννητης κόρης της. Ήταν ψηλά, κρυμμένο στο μέσα μέρος και την κατατρόμαξε ανεξήγητα. Ύστερα, άλλαζε κιόλας τις πρώτες μέρες μέχρι να πάρει το παράξενο σχήμα του, και το παρακολουθούσε με την ελπίδα να εξαφανιστεί. Μα όταν σιγουρεύτηκε για το αντίθετο, ένα κακό προαίσθημα άρχισε να την τρώει. Άραγε το σημάδι ήταν γενετική κληρονομιά απ' τη δική της φαμίλια ή απ' τον Βαφόπουλο; Δεν το θυμόταν πάνω του. Και το μοναδικό βράδυ που ανάγκασε τον εαυτό της να πάει μαζί του, πώς ήταν δυνατόν να τον παρατηρήσει; Αγγαρεία έκανε κι από απδία έκλεινε και τα μάτια. Ή μήπως ήξερε τι θα της τύχαινε για να ψάξει τα σουσούμια του; Εκείνη, για να μη σκέφτεται ό,τι συνέ-

βαινε, μετρούσε μόνο πόσες φορές τριναζόταν το σώμα της σπασμωδικά κάτω απ' το βάρος του και, μόλις έφτανε στο δέκα, άρχιζε πάλι απ' την αρχή.

«Από την οικογένειά μου θα είναι κι αυτό», καθυσάχασε ξανά τον εαυτό της και τράβηξε το σεντόνι πάνω στο πόδι του κοριτσιού για να κρύψει τη θέα του. Όμως πώς να σιγουρευτεί και πώς να το διαπιστώσει; Ποιον να ρωτούσε; Από όσο ήξερε, δεν ζούσε κανένας άλλος απ' τους δικούς της, εκτός από δυο ανθρώπους. Μια μακρινή εξαδέλφη, που έμενε κι εκείνη στο νησί, ένα πλάσμα παμπόνηρο, άπληστο και μνησικάκο, που την απέφευγε όπως ο διάολος το λιβάνι, και μια εύπορη θεία στην Αλεξάνδρεια, που δεν την είχε δει ποτέ και που, εκτός από τέρας τσιγκουνιάς, τη θεωρούσαν και τέρας σκληρότητας αυτοί που τη γνώριζαν. Έτσι, είχε εκπαιδεύσει την κόρη της από τότε που ήταν μικρή να κρατά το σημάδι κρυφό και να μην το δείχνει. «Αυτό καλό είναι να περνά απαρατήρητο», τη συμβούλεψε και δεν χρειάστηκε να το επαναλάβει. Η Υβόννη είχε το χάρισμα να διαισθάνεται.

Πού να το φανταζόταν η Αθηνά πως θα ήταν τόσο περήφανη γι' αυτήν, όταν έγκυος της πέρασε η σκέψη ακόμα και να την πνίξει στο πηγάδι. Καμάρωνε το προκλητικό σήκωμα του κεφαλιού της, τα φλογερά μάτια με την ελεγχόμενη δύναμη, ακόμα και το ότι ήταν αθυρόστομη. Την ήθελε να μπορεί να κάνει πράγματα ριψοκίνδυνα και να ζήσει σαν άντρας και χαιρόταν που στα παιδικά της μάτια δεν φαινόταν τίποτα αλλιώτικο. Όλα ήταν αυτό που έδειχναν και τίποτα παραπάνω. Σαν τις σταγόνες του νερού έμοιαζαν μάνα και κόρη, γι' αυτό και οι τσακωμοί τους δεν κρατούσαν πολύ.

Μα σήμερα κάτι άλλαξε. Μέχρι τώρα, νόμιζε πως τα πήγαιναν καλά οι δυο τους και πως δεν είχαν ανάγκη κα-

νέναν άλλον. Αυτή η ιδιότυπη μοναχικότητα τις κρατούσε πλήρως αλληλέγγυες. Όμως η Υβόννη, τις τελευταίες μέρες, άρχισε τις επίμονες ερωτήσεις για τον πατέρα της, κι η Αθηνά που δυσκολευόταν με τις απαντήσεις όλο και καταπιανόταν με κάτι μόλις την άκουγε. Εκείνη την ώρα έδινε την εντύπωση πως την απασχολούσαν άλλα, κι αν έβλεπε και τα πολύ σκούρα, θυμόταν δήθεν πως έπρεπε να τελειώσει δουλειές που έφερναν οι δοσοληψίες στα κτήματα. Μα η σημερινή επιμονή της Υβόννης να συζητήσουν είχε και κάποια περίεργη αναστάτωση, κι όπως την έβλεπε τώρα να κοιμάται και το ξανασκεφτόταν, μια σατανική υποψία της πέρασε ξαφνικά απ' το μυαλό. Ήταν άραγε τυχαίο αυτό που συνέβη το πρωί; Όταν απ' τη βεράντα του κήπου είδε τον Ιωσήφ Βαφόπουλο να διασχίζει τον δρόμο και της φάνηκε πως η παρουσία του προκάλεσε μια αδικαιολόγητη συγκίνηση στην κόρη της; Έμοιαζε πιο νέος με το λευκό ψάθινο καπέλο και το απαλό γκρι κοστούμι του, κι η Αθηνά θεώρησε τότε πως μάλλον θα την εντυπωσίασε το αριστοκρατικό παρουσιαστικό του, αυτή η δύναμή του κι η αυτοπεποίθηση, που γινόταν αλαζονεία.

Τις ελάχιστες φορές που αναγκαστικά είχε μιλήσει με τον Ιωσήφ, μετά από κείνη την άσχημη νύχτα, ποτέ δεν έγινε λόγος για την Υβόννη. Αλλά συχνά συλλογιζόταν πως όλο θα του περνούσε κι αυτουνού η αλήθεια απ' το μυαλό. Και να που θα πέρασε κι απ' το μυαλό της κόρης της, σήμερα, σκεφτόταν κι ανατρίχιαζε. Το διαισθάνθηκε, καθώς την πρόσεχε να τον παρατηρεί. Έτσι ερμηνεύονταν και οι ερωτήσεις για τον πατέρα της, το ίδιο απόγευμα, «Ποιο είναι το όνομά του; Πού βρίσκεται; Γιατί δεν ζει μαζί μας; Τι είναι μπερδεμένο; Τι δεν αλλάζει;...». Την είχε στριμώξει για τα καλά, αποφασισμένη να μάθει, και την κοίταζε διερευνητικά και καχύποπτα.

Και πώς να πεις σε ένα παιδί πράγματα που δεν μπορεί να καταλάβει; Και να της εξηγήσει τι; Πόσο ραδιούργος ήταν, πόσο ανίερος, πόσο κάλπης;

«Ο πατέρας σου πέθανε», της είπε στο τέλος. «Και μακάρι να πέθαινε», έλεγε τώρα. «Τι άξιζε η ζωή του; Τίποτα. Λιγότερο από τίποτα».

Η Υβόννη, σαν να περίμενε το ψέμα, μπήκε οργισμένη στην κάμαρά της, αλλά σχεδόν αμέσως ξαναγύρισε ήρεμη. Κι η Αθηνά ήξερε πως η δεκαπεντάχρονη κόρη της έπαιζε θέατρο, όσο της έλεγε πως την πίστευε.

«Έκανα ό,τι μπορούσα. Δεν μπορώ να κάνω τίποτα άλλο», είπε φωναχτά.

Αμέσως ένας διαπεραστικός τριγμός ήρθε σαν απάντηση στη φωνή της, έτσι της φάνηκε, και το μάτι της βρήκε τον γρύλο, που έμοιαζε ναρκωμένος κάτω απ' το φως της λάμπας, πάνω στο κομοδίνο. Ήταν σ' ένα απ' τα μικροσκοπικά αυτοσχέδια κλουβιά που έφτιαχνε η κόρη της και με δυσaráσκεια αναρωτήθηκε αν ήταν κι αυτό προμήνυμα. Την είδε που μισοξύπνησε, γύρισε ανάσκελα και χαμογέλασε, κι η Αθηνά της έριξε μια ματιά τρυφερή και συνωμοτική.

«Καληνύχτα, παιδί μου», είπε και βγήκε απ' το δωμάτιο με βήμα σβέλτο και σίγουρο.

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΒΟΥΙΖΕ ΣΙΓΑΝΑ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΝΑ, όταν η Αθηνά στάθηκε στο μπαλκόνι του σαλονιού. Από δω υπήρχε μια μοναδική θέα στα σκοτεινιασμένα νερά, που τα φώτιζε το ένα τέταρτο του φεγγαριού, και στον παράκτιο δρόμο με τους φανοστάτες μπροστά στα τρίπατα αρχοντικά σπίτια.

«Φέτος ο Αύγουστος θα έχει δυο φεγγάρια. Άραγε θα είμαι ποτέ ξανά ευτυχισμένη;» συλλογίστηκε, με τη σκέψη σε έναν άλλο, μακρινό Αύγουστο. «Αλήθεια, πόσα μπορεί να είχαν συμβεί, αν τότε...» Είχε μια περίεργη γεύση ο Αύγουστος εκείνης της χρονιάς, γλυκές αναθυμιάσεις που ζάλιζαν και νάρκωναν κι αυτή τινάζοταν αλαφιασμένη μέσα στη μεθυστική του χαύνωση. Ήταν ο Αύγουστος των πόθων, που την άρπαζαν χωρίς να το καταλαβαίνει. Κι ύστερα ήρθε ο λήθαργος. Το μόνο που θυμόταν τώρα, κι αυτό αχνά, ήταν το πρόσωπο ενός νέου γιατρού, που βρέθηκε στο νησί εκείνο το καλοκαίρι, με τον αδελφό του, τον υποπρόξενο, καλεσμένοι από κάποιον φίλο του πατέρα της. «Ο Δημοσθένης Λιδάκης», πρόφερε το όνομά του για να το ακούσει κι οι λέξεις σωριάστηκαν θρύψαλα πάνω στο μάρμαρο του μπαλκονιού. Γέλασε, συγκρατώντας τον ήχο, με τον πόθο που της φούσκωσε την καρδιά.

Έτσι, με κυανή άλω και κατακόκκινο, ήταν το φεγγάρι και τότε, την πρώτη νύχτα που πήγε μαζί του. Ήταν τρυφερός αυτός ο άντρας που αγάπησε. Διηγίτοταν όμορφα και φιλούσε ακόμα πιο ωραία. Καμιά φορά, αυτές οι βραδιές φώτιζαν ύπουλα τις μοναχικές ώρες της, όπως τώρα, κι

αμέσως μόλις έδωχνε την εικόνα τους τη δαιμόνιζαν χειρότερα όσα ακολούθησαν για να καταλήξουν στη γέννηση του παιδιού της.

«Η ζωή περνά και δεν μαζεύεις αναμνήσεις, Αθηνά. Η ζωή σου ξεφεύγει και δεν θα έχεις τίποτα να θυμάσαι όταν γεράσεις. Μην αφήνεις τον εγωισμό σου να σε σκοτώσει. Ζήσε», της έλεγε η Αργεντίνα, η μοναδική φίλη που είχε από τότε που ήταν στην Αθήνα εσωτερική στις καλόγριες και που διέθετε το χάρισμα να ξαναζωντανεύει την ανέμελη νιότη τους, όποτε ερχόταν τους καλοκαιρινούς μήνες στο νησί για να την επισκεφτεί. Η συναισθηματική ζωή της Αργεντίνας, σε αντίθεση με τη δική της, ήταν πραγματικά θελλώδης, και της φαινόταν αδιανόπτο το να ζει ανέραστα μια γυναίκα σαν την Αθηνά.

«Δεν έχω χρόνο για να ασχοληθώ με τους άντρες. Ακόμα και μ' αυτούς ανάμεσα στα πόδια μου, η ζωή μου ήταν άχαρη. Οι ερωτικές περιπέτειες δεν εξασφαλίζουν την ευτυχία κι εγώ προσπάθω να χειριστώ την κατάσταση μας μέρα με τη μέρα και να ελέγξω τα πιο επείγοντα», αντέτεινε η Αθηνά και εθελουφλούσε μπροστά στην αλήθεια. Ήξερε πως δεν ζούσε, αλλά ήταν τόσο απασχολημένη με τα δικά της, που δεν της περίσσευε ούτε ένα δευτερόλεπτο για να χαράμισε σε κάποιον. Έτσι πίστευε, ότι χαράμιζε. Κι όσοι άντρες βρέθηκαν στη ζωή της, πήγε μαζί τους χωρίς να ξεγελιέται. «Με την οικονομία των αναγκαίων κινήσεων», όπως έλεγε με σοβαρότητα. Η μοναδική της ανάμνηση, ο Δημοσθένης Λιδάκης. Ένα μακρινό παρελθόν που το πρόδωσε για να σώσει τη φιλαρέσκειά της και ό,τι μπορούσε απ' την παρουσία της και που τώρα πια της φαινόταν σαν δροσερός κήπος περιφραγμένος με συρματοπλέγματα, κι αυτή να στέκεται απέξω και να τη χτυπά ο ήλιος κατακέφαλα, όπως της άρεσε να το διακωμωδεί.

Ποιος ξέρει πού να τον πήγε η μοίρα του κι αυτόν. Άραγε να τη συλλογιζόταν τέτοιες βραδιές; Την αγαπούσε τόσο πολύ κάποτε.

Όμως δεν της άρεσε να μεμψιμοιρεί αναμοχλεύοντας τα περασμένα και το μυαλό της γέμιζε αμέσως πρακτικές σκέψεις. Αν έπρεπε να πουλήσει όλα τα κτήματα που κατόρθωσε με τόσες θυσίες να περισώσει, αν έπρεπε να πουλήσει και το σπίτι για να της μείνουν αρκετά χρήματα, αφού πρώτα θα πλήρωνε κι όλα τα χρέη της, αν... αν... Ναι. Ήθελε να τελειώνει κι αυτό το ζοφερό καλοκαίρι. Θα ξεπουλούσε και το σπίτι και θα έφευγαν μακριά από δω. Στην Αίγυπτο, με ελαφριές αποσκευές και παίρνοντας μόνο ό,τι τους ήταν απαραίτητο.

«Ίσως, το πρώτο διάστημα, αυτό να ανακουφίσει την πλήξη μας», χαμογέλασε. Και να το. Με την προοπτική μιας άλλης ζωής, ξεπετάχτηκε στη στιγμή και το πρώτο όνειρο. «Μ' αυτό το ταξίδι, από κάμπιες θα γίνουμε χρυσαλίδες, Υβόννη», μονολόγησε με περιπαικτική αισιοδοξία και με κάτι σαν πόθο να αποκτήσουν νόημα οι επόμενες μέρες.

Άραγε, πόσες λίρες να άξιζε το παλιό κι ασυντήρητο αρχοντικό της, που ήταν επιπλωμένο με παραφορτωμένη πολυτέλεια; Πίνακες στόλιζαν τους τοίχους, βιτρίνες με ασημικά και μπιμπελό, ζωγραφισμένα παραβάν, σκαλιστές σερβάντες και πολυθρόνες, ψηλόπλατοι καναπέδες με κίτρινα και πράσινα, μεταξωτά μαξιλάρια... κι όλα ανέδιδαν το χνότο μιας καταθλιπτικής παρακμής. Αυτά τα πλήθη των ετερόκλητων πραγμάτων θα τα πουλούσε μαζί με το σπίτι, που γερνούσε μαζί τους. Κάτι θα έπιαναν κι αυτά, σκέφτηκε βάζοντας σ' ένα ποτήρι λίγο λευκό κρασί.

Το κρασί ήταν απ' τον μοναδικό αμπελώνα τους που είχε διασωθεί και ήταν υπέροχο. Τελικά δεν έφταιγε η μοίρα που της στερούσε πολλά, έφταιγε η ίδια.

«Σαν να έχω φυτέψει τη ζωή μου σε λάθος κήπο», μουρμούρισε και για να αλλάξει διάθεση άρχισε να ψιθυρίζει το κουπλέ από ένα γαλλικό τραγουδάκι.

Το έλεγε ο πατέρας της, μ' εκείνη τη βραχνή και βαθιά φωνή του, μόλις έκλεινε μια συμφέρουσα εμπορική συμφωνία ή όταν κέρδιζε στα χαρτιά. Από κείνον έμαθε να το τραγουδά με τον ίδιο τρόπο, όπως έμαθε να αναγνωρίζει τον κυνισμό και τις μηχανοραφίες όταν τον άκουγε στις συναλλαγές του, όποτε τρύπωνε μικρή στο γραφείο του και κρυβόταν.

Ο καημένος ο πατέρας της! Τον θυμόταν πριν το τέλος του να πηγαινοέρχεται στενάχωρα μέσα στο σπίτι κι ήταν σίγουρη πως δεν ήταν η ντροπή που τον σκότωσε. Αν και στοιχημάτιζαν και γι' αυτό, η ίδια δεν ένιωθε καμία τύψη. Άγρια θάλασσα έγινε τότε για όσα έλεγαν πίσω απ' την πλάτη της. «Αυτή τον ξέστειλε. Με το που άκουσε για τη γέννηση του παιδιού τον ήρθε νταμπλάς και ξεψύχισε ο άνθρωπος», μουρμούριζαν ακόμα και την ώρα της κηδείας του. Η αλήθεια ήταν πως ο πατέρας της δεν το περίμενε. Η Αθηνά είχε καταφέρει να κρύψει τόσο καλά την εγκυμοσύνη της. Κανείς δεν την είχε καταλάβει, έτσι πίστευε, και μόνο ο Ζαφειρίου, ο οικογενειακός τους γιατρός, το γνώριζε. Η γριά υπηρέτριά τους, η γριά γκιά, του το πρόφτασε όταν γεννιόταν η Υβόννη, κι όταν αργότερα τον είδε η Αθηνά, μια έκφραση έκπληξης και χιούμορ είχε παγώσει στο νεκρό του πρόσωπο.

Ο καημένος ο πατέρας της! Ο ρεαλισμός και το χιούμορ δεν τον εγκατέλειψαν ποτέ, ούτε εκείνη τη στιγμή. Και σ' αυτό του έμοιαζε απόλυτα. Μόνο τότε που κινδύνευε να τα χάσει όλα της θύμιζε πληγωμένο ζώο, την ώρα που βλέπει να μαζεύεται γύρω του ένα κοπάδι όρνεα. Και ανάμεσά τους το χειρότερο ήταν ο πατέρας του Ιωσήφ Βαφόπουλου, του

ακατονόμαστού, όπως η ίδια τον αποκαλούσε με αποστροφή. Και δεν ήθελε ούτε να το σκέφτεται πως η κόρη της είχε και το δικό του αίμα.

Ας όψεται. Ο πανικός της ανάγκης την έσπρωξε και, για να γλιτώσει κάτι απ' την πατρική περιουσία, βρέθηκε μαζί του σ' ένα κρεβάτι με σιδερένια κάγκελα. Ο Ιωσήφ της το πρότεινε, με αντάλλαγμα την οικονομική του βοήθεια, και την περίμενε να αποφασίσει. Η περηφάνια της τότε είχε μπει σε σκληρή δοκιμασία. Την εκδικιόταν γιατί... «Δεν θα έρθεις σα ζητιάνα, Αθηνά, αλλά σαν παίκτης που ζητά συμπαίκτη». Έτσι της είπε κι όποτε το θυμόταν έβραζε. «Σκέψου το και δώσε μου την απάντησή σου. Κι ούτε κουβέντα στον πατέρα σου. Αλλιώς...» Είχε αφήσει τη φράση του ατέλειωτη και το βλέμμα του την κάρφωνε ανελέητα.

Πού να ήξερε τότε. Αν ήξερε τα σκατά που κουκούλωνε, θα τέλειωνε αλλιώς η παρτίδα. Βέβαια, σαν κάτι να της είχε περάσει απ' το μυαλό, αλλά έλεγε πως αφορούσε μονάχα εκείνη. Ο Βαφόπουλος όμως μισούσε τις γυναίκες και η ερωτική του διάθεση δεν έκρυβε επιθυμία, αλλά σαδισμό.

Μα τι σκεφτόταν πάλι; Να γιατί δεν την έπιανε ο ύπνος. Κοίταξε το ρολόι που στόλιζε το περβάζι πάνω απ' το τζάκι κι έγειρε το κεφάλι στη ράχη της πολυθρόνας.

Ο φάκελος, καταχωνιασμένος εκεί που τον βρήκε, ήταν ασφαλής. Τόσα χρόνια ούτε μπορούσε να φανταστεί τι κρυβόταν στο μυστικό συρτάρι, που υπήρχε στο παλιό μαυρισμένο γραφείο του πατέρα της. Όμως να που την περασμένη εβδομάδα η τύχη της ήταν φιλότιμος. Όσο κι αν περιεργαζόσουν, όσο κι αν ψαχούλευες το βαρύ και χοντροκομμένο έπιπλο, αυτό το συρτάρι δεν θα το ανακάλυπτες.

Και τι δεν βρήκε μέσα! Και τι δεν κατάλαβε! Αποδείξεις, έγγραφα, αποκόμματα από εφημερίδες, που τα φώτιζαν

όλα, απωθητικά και δελεαστικά. Τόσα χρόνια ασφυκτιούσαν έγκλειστα στη στενή φυλακή τους κι εκείνο το βράδυ άρχισαν να ξεδιπλώνονται. Και να αναλογιστεί κανείς πως βρισκόταν κυριολεκτικά κάτω απ' τη μύτη της, όσες φορές καθόταν σ' εκείνο το γραφείο και πάλευε με λογαριασμούς και χρέη.

Όμως το γιατί ο πατέρας της τα καταχώνιασε και δεν τα χρησιμοποίησε ήταν ένα κομμάτι του παζλ που της έλειπε. Μπορεί, βέβαια, να το έκανε εάν δεν τον προλάβαινε ο θάνατος, εκτός κι αν φοβόταν. Τις τελευταίες του μέρες η έκδηλη ανησυχία του δεν είχε λόγο. Αλλά τι σημασία είχε πλέον; Έτσι κι αλλιώς, ποια ήταν η εμπλοκή του σ' αυτό και πώς έφτασαν στα χέρια του ποτέ δεν θα το μάθαινε.

Σηκώθηκε, έλυσε τον κότσο με τα λεπτά χέρια της κι ένα κύμα από μαύρα μαλλιά σκέπασε τον μακρύ άσπρο λαιμό. Η Αθηνά κοίταξε μέσα στον καθρέφτη. Το όμορφο πρόσωπό της της επέστρεφε το έντονο πράσινο βλέμμα, που έμοιαζε λίγο κοροϊδευτικό μόλις χαμογελούσε. Τα κάτασπρα δόντια γυάλιζαν στο στόμα της.

Οσμίστηκε τη νύχτα σαν λαγωνικό, έβγαλε τη νυκτική και τυλίχτηκε το μεγάλο γαλάζιο σάλι. Τέτοια ώρα κοιμούνταν ακόμα κι οι Τούρκοι της φρουράς του κάστρου. Κανείς δεν θα την έβλεπε. Το φεγγάρι είχε χαθεί και ήταν σκοτεινή η αμμουδιά. Ξυπόλυτη, κατέβηκε τις σκάλες, διέσχισε τον δρόμο και όρμησε στην ακτή. Πέταξε το σάλι από πάνω της και το γυμνό σώμα της βυθίστηκε στα μαύρα νερά σαν πέτρα. Ήταν κάτι που έκανε συχνά τις νύχτες του καλοκαιριού, στις αφόρητες ζέστες του, μα απόψε ο νους της πήγαινε σε πολλά και δεν μπορούσε να το απολαύσει.

Όλες αυτές τις μέρες που μελετούσε τον φάκελο του συρταριού, βρισκόταν σε υπερένταση, αλλά από προχθές το βράδυ την έπιασε και αγωνία που δεν κατάφερνε να

ελέγξει. Απ' τη στιγμή που είχε βγει κρυφά απ' το σπίτι του Βαφόπουλου, ήξερε πως ό,τι έκανε δεν ήταν μόνον ανόητο αλλά και επικίνδυνο. Την παρέσυρε η χαρά της εκδίκησης και ήθελε να δει από κοντά την ταραχή του. Γι' αυτό πήγε να τον βρει. Τον άφησε να καταλάβει πως ήξερε πολλά και δεν υπολόγισε πως κι εκείνος δεν θα έμενε με σταυρωμένα χέρια. Η καριέρα του ήταν πάνω απ' ουδένιο και πάγωσε μόλις είδε στο συνοφρυωμένο του πρόσωπο τα μάτια του αγριμιού που καιροφυλακτεί. Γιατί να εκτεθεί τόσο απερίσκεπτα;

Ένα ακόμα λάθος, Αθηνά, είπε κατευθείαν από μέσα της.

Η αίσθηση του νερού ήταν υπέροχη και η σκέψη πως όλα θα πήγαιναν καλά και πως θα έφευγαν σύντομα της έδωσε κουράγιο.

«Όλα καλά θα πάνε», ψέλλισε κι αμέσως της φάνηκε ο καλύτερος οiwνός το μαύρο πουλί που πέταξε απ' τα βράχια του κάστρου και κούρνιασε στο μπαλκόνι της.

Το σπίτι της έμοιαζε πιο ψηλό, πιο μεγαλόπρεπο, όπως το έβλεπε μέσα απ' τη θάλασσα. Ίσως να μπορούσε να το κρατήσει. Αλλά πάλι, γιατί; Τι νόημα είχε, αφού είχε αποφασίσει πως δεν θα ξαναγύριζαν; Η Αθηνά είχε αντρικό μυαλό. Οι ευαισθησίες και τα ρομάντζα δεν την άγγιζαν. Ας το έπαιρνε όποιος ήθελε. Δεν θα στεναχωριόταν. Δεν θα την ένοιαζε, ακόμα κι αν το αγόραζε ο λιγδιάρης μπακάλης, που είχε το εμπορικό του δίπλα στο τζαμί της αγοράς και την κοίταζε λάγνα, όποτε περνούσε. Το ήθελε από τότε που κόντευαν να τους πνίξουν τα χρέη και τώρα πάλι της το γύρεψε.

«Αρκεί να το καλοπληρώσει κι ας το πάρει», μονολόγησε, καθώς έβγαινε απ' τη θάλασσα.

Στάθηκε όρθια μέχρι να στεγνώσει, τυλίχτηκε το γαλάζιο σάλι και με τον νου σε όλους τους πιθανούς αγο-

ραστές και τις προσφορές τους διέσχισε τον δρόμο για το σπίτι της.

Λίγο αν γυρνούσε το κεφάλι της στα δεξιά, θα έβλεπε την αδυνατισμένη και κυρτή, σχεδόν εύθραυστη σιλουέτα, με το βλοιοκομμένο και μυτερό πρόσωπο, που στεκόταν πίσω απ' τον φανοστάτη και την παρατηρούσε.

Ο νεαρός χλώμιασε στην ιδέα πως η Αθηνά μπορεί να καταλάβαινε την παρουσία του και κράτησε την αναπνοή του μέχρι που την έχασε απ' τα μάτια. Έμεινε για λίγα λεπτά ακόμα κρυμμένος στη θέση του κι ύστερα, με γρήγορα κι αγχωμένα βήματα, κώθηκε στον διπλανό παράδρομο και μπήκε σε ένα απ' τα μεγάλα αρχοντικά.

Η Αθηνά βγήκε απ' το λουτρό και με το ζόρι φόρεσε τη νυχτικιά της. Τίποτα δεν άντεχε πάνω της. Έξω δεν κουνιόταν ούτε φύλλο κι η αυγουσιτιάτικη ζέση ήταν ανυπόφορη. Έβαλε ένα ακόμα κρασί, κατέβασε δυο τρεις γουλιές, μισόκλεισε τα μάτια κι έγειρε το κεφάλι στην πλάτη της πολυθρόνας. Φαίνεται πως κι απόψε δεν θα μπορούσε να κοιμηθεί εάν δεν ξημέρωνε. Όμως αύριο ήταν καλεσμένη σε «βραδινό» και δεν ήθελε να εμφανιστεί με τα σημάδια της αϋπνίας, ούτε να τη βρει το μεσημέρι στο κρεβάτι και να αναγκαστεί να αναβάλει υποθέσεις που έπρεπε να τακτοποιήσει. Όσο για τις πληρωμές, δεν σήκωναν καθυστέρηση.

Με τα πρόσφατα έσοδα, θα πλήρωνε τον Σαλόμ –επά μίνες του χρωστούσε τα μαθήματα γαλλικών που έκανε στην Υβόννη–, θα πλήρωνε και το φόρεμα που έφτιαξε κι ένα ζευγάρι καλοκαιρινά μποτίνια από σεβρό. Είχε καιρό να ραφτεί κι αν δεν τα κατάφερνε, πίστευε πως θα καταλάβαιναν όλοι τις οικονομικές δυσχέρειες που αντιμετώπιζε. Ευτυχώς το σουσάμι πουλήθηκε σε καλή τιμή. Και απ' ό,τι

επέμενε ο γερο-Εβραίος δάσκαλος, σε καλή τιμή θα πουλούσε και τα κτήματα, αν κι εκείνη φοβόταν το αντίθετο, τώρα που θα μάθαιναν πως ήθελε να τα ξεφορτωθεί για να φύγει στην Αίγυπτο. Ήταν βέβαιη πως αύριο στο «βραδινό» θα το γνώριζαν όλοι.

«Καλύτερα. Όσο πιο γρήγορα τόσο καλύτερα», είπε στον εαυτό της με την εικόνα από ένα τσούρμιο υστερόβουλα και καχύποπτα μούτρα, με βελάδες και τουαλέτες, μπροστά στα μάτια της.

Οι νεαρές γυναίκες αντάλλαζαν μηνύματα με το βλέμμα, όταν έμπαινε, οι μεσόκοπες μιλούσαν σ' αυτή, οι υπηρέτριες την κοιτούσαν στα κλεφτά και αδιάκριτα την ώρα που σερβίριζαν, κι ύστερα, τρώγοντας τα αποφάγια, την κουτσομπόλευαν πίσω απ' τις πόρτες· οι άντρες την υποδέχονταν με θεατρικές χειρονομίες και μόλις γύριζε την πλάτη της μουρμούριζαν προστυχόλογα. Συνήθως αυτά συνέβαιναν. Αλλά κι εκείνη δεν θα τους έκανε τη χάρη. Θα ζούσε όπως ήθελε.

«Μπορεί όταν γεράσω να μην έχω πολλές αναμνήσεις, όπως εσύ, αλλά έχω τον τίτλο της βασιλικής πόρνης», θυμήθηκε πως έλεγε στη φιλενάδα της και προσπάθησε να φαιδρύνει τη διάθεσή της. Είχε ακούσει μια φορά να την αποκαλούν έτσι πίσω απ' την πλάτη της κι όχι μόνο δεν θύμωσε αλλά γέλασε κιόλας. «Το “βασιλική” κάνει τη διαφορά», μουρμούρισε, «γι' αυτό και μ' αρέσει». Αυτά τα δεκαπέντε χρόνια που μεσολάβησαν απ' τη γέννηση της Υβόννης είχε πάει με έναν Γάλλο υποπρόξενο, δυο Άγγλους αξιωματικούς του ναυτικού και με τρεις τέσσερις διπλωμάτες που ήταν όλοι περαστικοί απ' το νησί, αλλά με κανέναν απ' το ντόπιο σκυλολόι που την πολιορκούσε συνεχώς και με χίλιους τρόπους. Πήγαινε σαν άντρας. Μια φορά με τον καθένα κι ύστερα τους απέφευγε. Και δεν το έκανε ποτέ ξεδιάντροπα. Δεν προκαλούσε.

Τώρα, πώς μετά από όσα της έσουρναν, την προσκαλούσαν κιόλας οι καθωσπρέπει κυρίες στις εσπερίδες τους, μάλλον θα είχε να κάνει με το ακατάληπτο σύμπαν των γυναικών. Ήταν και που ανήκε στην αριστοκρατία του νησιού και η υποκρισία σ' αυτόν τον κύκλο οδηγεί σε πρωτόφαντες διαθέσεις, όπως έλεγε ο πατέρας της.

Ξημέρωνε. Ένα κοκόρι ακούστηκε από μακριά κι ακολούθησε ένα τρίξιμο μέσα στο σπίτι.

«Ποιος είναι;» φώναξε, παρότι κατάλαβε αμέσως κι έστρεψε προς τα κει την προσοχή της.

Η υπηρέτρια, η γριά γκιόσα, εμφανίστηκε απ' το μισοσκόταδο αναμαλλιασμένη και χαμογέλασε άχαρα, δείχνοντας όλα τα χαλασμένα δόντια της. Η Αθηνά της έριξε μια άγρια ματιά χωρίς να πει τίποτα κι η γριά με έναν μορφοσμό σήκωσε τον ώμο της σαν να απορούσε, ψέλλισε κάτι ακατάληπτα λόγια και χώθηκε σ' ένα διπλανό δωμάτιο.

Δεν χώνευε η μια την άλλη και ποτέ δεν τα βρήκαν μεταξύ τους. Αιτία ήταν η σκοτεινή λατρεία που είχε η γριά για τη μητέρα της, που πέθανε λίγες ώρες αφότου τη γέννησε, μετά από πολύωρες ωδίνες τοκετού. Ο συλλογισμός της γριάς γκιόσας παρέμενε εσαεί ακλόνητος: Η εγκυμοσύνη τη σκότωσε, κι επομένως εκείνη κι ο πατέρας της ήταν οι μοναδικοί υπαίτιοι γι' αυτόν τον θάνατο.

«Άι στο διάολο και συ», είπε αγανακτισμένη η Αθηνά και αρκετά δυνατά ώστε να την ακούσει.

Η γριά τα είχε καταφέρει καλά μέχρι τώρα και είχε κολλήσει σαν βδέλλα στη ζωή τους. Στη δικιά της και πιο πριν στου πατέρα της. «Είχε μεγάλη αφοσίωση στη μάνα σου, γι' αυτό την κρατώ», της έλεγε και συνεχώς το ανέβαλλε, όσες φορές η Αθηνά επέμενε να τη διώξει. Και παρέμεινε κι όταν εκείνος πέθανε. Η σκιά της ήταν βαριά και θλιβερή, αλλά αν έφευγε κι η γριά, το σπίτι θα άδειαζε. Κι έπειτα,

θα ήταν άραγε καλύτερη όποια θα έμπαινε στη θέση της; Όμως ως εδώ. Μόλις θα τα πουλούσε όλα, θα έπαιρνε πόδι. Δεν θυμόταν να την πλησίασε ποτέ όσο ήταν παιδί κι ούτε την Υβόννη αγαπούσε. Γιατί να τη νοιάξει την Αθηνά τι θα γινόταν ή πού θα πήγαινε.

Τώρα που το σκεφτόταν, η γριά μπορεί κάτι να είχε πάρει μυρωδιά απ' αυτά που την απασχολούσαν. Από φόβο μήπως βρεθεί στον δρόμο, είχε γίνει από χρόνια αόρατη κι αθόρυβη, αλλά αυτές τις μέρες όλο και την τσάκωνε να περπατά στα κρυφά, πότε στον κάτω και πότε στον πάνω όροφο. Την παρακολουθούσε, λοιπόν. Μετά κι απ' το αποψινό ήταν σίγουρη, κι ευτυχώς που φυλαγόταν κι έκλεινε την πόρτα όταν έμπαινε στο γραφείο του πατέρα της.

Το μυαλό της πήγε πάλι στο μυστικό συρτάρι, στα αποκαλυπτικά έγγραφα και σε όσα αποδείκνυαν αυτά που είχαν συμβεί πριν χρόνια σε ένα ταξίδι του *Οριάν Εξπρές*, που πήγαινε από το Παρίσι στη Βιέννη. Σε τρεις μέρες θα το ξανάνοιγε κι ο φάκελος θα ταξίδευε μακριά από δω, σταλμένος απ' το χέρι της στον υψηλότετο παραλήπτη του.

«Σε τρεις μέρες, λοιπόν. Ετοιμάσου», κάγχασε πικρόχολα, με κλεισμένα μάτια, φέρνοντας μπροστά της τη μορφή του Βαφόπουλου.

Το πρώτο φως της αυγής πλημμύρισε το σαλόνι και την απέσπασε απ' αυτή τη νοσηρή ονειροπόληση. «Ξημέρωσε», ψέλλισε. Αν δεν κοιμόταν και τώρα δεν θα κοιμόταν καθόλου, και είχε τόση ανάγκη από λίγη ξεκούραση.

Το υπνοδωμάτιό της ήταν ακόμα σκοτεινό με τα κλειστά παράθυρα. Ήπие το κρασί ως το τέλος, ακούμπησε το ποτήρι στο πάτωμα και ξάπλωσε εξαντλημένη.